

NIKOLAJ GOGOL

LOŠĚJAI

Iš rusų kalbos vertė

V. ČEPLIEJUS

LOŠĖJAI

Seniai praėjusių dienų įvykiai

Kambaryje miesto traktieriuje

I SCENA

Ichariovas įeina, lydimas traktieriaus tarno Aleksejaus ir savo paties tarno Gavriuškos

ALEKSEJUS. Prašom, nuolankiai prašom, ponuli. Štai tamstų kambariukas, pats ramiausias, jokio triukšmo, kaip grabe.

ICHARIOVAS. Triukšmo nėra, bet raitosios kariuomenės, šoklių, tikriausiai į valias.

ALEKSEJUS. Ponulis, matyt, teikiatės kalbėti apie blusas. Dėl to malonėkit būti ramus. Jeigu jums įkąs blusa ar blakė, tai jau mūsų atsakomybė, čia jau mes rimtai žiūrime.

ICHARIOVAS(*Gavriuškai*). Eik, nešk daiktus iš kariatės.

Gavriuška išeina

(*Aleksejui*). Kuo tu vardu?

ALEKSEJUS. Aleksejus, ponuli.

ICHARIOVAS. Žinai, ką (*reikšmingai*) pasakok, kas čia pas jus gyvena.

ALEKSEJUS. Kad dabar daug kas, ponuli, gyvena, beveik visi kambariai užimti.

ICHARIOVAS. Kas tokie gyvena, pavardes sakyk.

ALEKSEJUS. Švochniovas Piotras Petrovičius, pulkininkas Krugelis, Utešitelnas Stepanas Ivanovičius.

ICHARIOVAS. Lošia?

ALEKSEJUS. O, jau šešios naktys iš eilės pliekia.

ICHARIOVAS. Še keletą sidabrinių. (*Įspraudžia į delną.*)

ALEKSEJUS (*nusilenkęs*). Nuolankiai dėkoju, ponuli, nuolankiai dėkoju.

ICHARIOVAS. Paskui dar gausi.

ALEKSEJUS. Nuolankiai dėkoju, nuolankiai dėkoju.

ICHARIOVAS. Tarpusavy lošia?

ALEKSEJUS. Ne, neseniai aplošė poručiką Artunovskį, iš kunigaikščio Šenkino išlošė trisdešimt šešis tūkstančius.

ICHARIOVAS. Še dar vieną raudonuką. O jei gerai pasitarnausi, dar gausi. Prisipažink, kortas tu pirkai?

ALEKSEJUS. Ne, jie patys kartu pirko.

ICHARIOVAS. Kur pirko?

ALEKSEJUS. Nagi iš vietinio pirklio Vachrameikino.

ICHARIOVAS. Meluoji, rupūžgalvi, meluoji!

ALEKSEJUS. Kaip Dievą myliu!

ICHARIOVAS. Gerai. Mudu dar pasišnekėsime.

Gavriuška įneša dėžutę

Padėk čia. Dabar eikit, paruoškite man viską, noriu nusiprausti ir nusiskusti.

Tarnai išeina

II SCENA

Ichariovas vienas, atsirakina dėžutę, pilną pridėtą kortų.

Tai bent gražumėlis, a? Kiekvienas tuzinas auksinis. Ir pelnytas sūriu prakaitu, darbu. Menki juokai, dar ir dabar raibuliuoja akyse prakeiktos žymės. Bet užtat čia grynas kapitalas, pats tikriausias. Galima vaikams po mirties palikti. Štai ji, šventoji (numylėta) kaladžiukė – tikras perlas! Dėl to ir vardą turi – Adelaida Ivanovna. Pasitarnauk ir tu man, širdele, kaip pasitarnavo tavo sesė, išlošk man aštuoniasdešimt tūkstančių, tada aš tau, sugrįžęs į kaimą, marmurinę paminklą pastatysiu. Maskvoje užsakysiu. *(Išgirdęs triukšmą, skubiai uždaro dėžutę.)*

III SCENA

Aleksejus ir Gavriuška įneša rėčką, praustuvą ir rankšluostį.

ICHARIOVAS. Klausyk, o kur dabar tie ponai? Neišėję į miestą?

ALEKSEJUS. Ne, bendram kambary sėdi.

ICHARIOVAS. Einu pažiūrėsiu į juos, kas per žmonės. *(Išeina.)*

IV SCENA

ALEKSEJUS. Ar iš toli atvažiavot?

GAVRIUŠKA. Ogi iš Riazanės.

ALEKSEJUS. Tai iš tos gubernijos ir būsit?

GAVRIUŠKA. Ne, mes būsime iš Smolensko gubernijos.

ALEKSEJUS. Aha-a. Tai dvaras, vadinas, dvaras Smolensko gubernijoje?

GAVRIUŠKA. Ne, ne Smolensko. Smolensko gubernijoje šimtas dūšių ir Kalugos aštuoniasdešimt.

ALEKSEJUS. A-a. Suprantu, vadinas, dviejose gubernijose.

GAVRIUŠKA. Taip, dviejose. Mūsų vien tarnų žinai kiek yra; bufetininkas Ignatijus, Pavluška, kur anksčiau su ponu važinėdavo, liokajus Gerasimas, Ivanas – irgi liokajus. Ivanas šunininkas, Ivanas muzikantas, paskui virėjas Grigorijus, virėjas Semionas, dar sodininkas varuchas, vežikas Dementijus. Matai, kiek žmonių!

V SCENA

Tie patys, Krugelis, Švochniovas (atsargiai įeina)

KRUGELIS. Klausyk, aš bijau, kad jis mūsų čia neužkluptų.

ŠVOCHNIOVAS. Nieko, Stepanas Ivanovičius jų užšnekins. (*Aleksejui*) Eik, brole, tavo šaukia!

Aleksejus išeina, Švochniovas, paskubom priėjęs prie Gavriuškos

Iš kur ponas?

GAVRIUŠKA. Tai dabar iš Riazanės.

ŠVOCHNIOVAS. Dvarininkas?

GAVRIUŠKA. Dvarininkas.

ŠVOCHNIOVAS. Lošia?

GAVRIUŠKA. Lošia.

ŠVOCHNIOVAS. Še raudonuką. (*Paduoda pinigą.*) Klok viską!

GAVRIUŠKA. O ar ponui nepasakysit?

ABU. Ką tu, nebijok, nieko nesužinos!

ŠVOCHNIOVAS. Kaip ten jis dabar, turi išlošęs, ką?

GAVRIUŠKA. Ar ponulis pulkininko Čebotariovo nepažįsta?

ŠVOCHNIOVAS. Ne, o ką?

GAVRIUŠKA. Prieš kokias tris savaites mes iš jo išlošėm aštuoniasdešimt tūkstančių, paskui dar varšuvinę karietaitę, dar dėžutę, dar kilimą, o kai išlydėm auksinius antpečius, tai aukso išėjo už šešis šimtus rublių.

ŠVOCHNIOVAS (*reikšmingai pažvelgęs į Krugelį*). A-a? Aštuoniasdešimt tūkstančių!

Krugelis palinguoja galvą

Manai sukčiauja? Mes tą tuojau sužinosim. (*Gavriuškai*.) Klausyk, ką tavo ponas daro, kai lieka namie vienas?

GAVRIUŠKA. Kaip ką daro? Aišku ką daro. Juk jis ponas, tai ir elgiasi kaip priklauso – nieko nedaro.

ŠVOCHNIOVAS. Meluoja, tikriausiai kortų iš rankų nepaleidžia?

GAVRIUŠKA. Ko nežinau, tai nežinau, ponuli, aš su ponu tik antra savaitė. Anksčiau su juo Pavluška važinėjo. Pas mus dar yra liokajus Gerasimas, Ivanas liokajus, paskui Ivanas šunininkas, Ivanas muzikantas, vežikas Dementijus, o andai iš sodžiaus dar vieną pasiėmė.

ŠVOCHNIOVAS (*Krugeliui*). Manai, sukčius (šuleris)?

KRUGELIS. Labai galimas daiktas.

ŠVOCHNIOVAS. Bet išbandyti vis dėlto reikia.

Abu išbėga

VI SCENA

Gavriuška vienas

Guadrūs ponai! O už popierėlį dėkui. Bus bobelei kykas ir vaikiukams po meduolį. Ech, mėgstu pavažinėti! Vis kas nors nubyra: pasiųs ponas ko nors nupirkti, tai iš rublio grivinėlę kišenėn ir įsileidi. Kai pagalvoji, tai kas per smagumėlis ponams gyventi! Kur nori ten trauki! Nusibodo Smolenske, važiuoji į Riazanę, nepatinka Riazanėj, keliauji į Kazanę. Nenori į Kazanę, suki ienas į patį Jaroslavą. Tiktai va iki pat šiol nežinau, kuris miestas bus privatiškesnis – Riazanė ar Kazanė. Matyt, Kazanė bus todėl privatiškesnė, kad Kazanėje ...

VII SCENA

Ichariovas, Gavriuška, paskui Aleksejus

ICHARIOVAS. Žmonės kaip žmonės, man atrodo. Nors ką gali žinot ... Oi, kaip norėčiau juos apšvarinti! Dievulėli aukščiausias, kaip norėčiau! Kai pagalvoju, tai net širdis pradeda daužytis. (*Ima šepetėlį, muilą, atsisėda prieš veidrodį ir pradeda skustis.*) Net ranka dreba, tiesiog skustis negaliu.

Jeina Aleksejus

ALEKSEJUS. Gal ko nors valgysite, ponuli?

ICHARIOVAS. Kaipgi, kaipgi. Atnešk užkandos keturiems žmonėms. Ikrų, lašišos, vyno kokius keturis butelius. Ir pamaitink jį (*rodo jį Gavriušką*).

ALEKSEJUS (*Gavriuškai*). Prašom į virtuvę, ten jums padėta.

Gavriuška išeina

ICHARIOVAS (*skusdamasis toliau*). Ei, klausyk! Ar daug jie tau davė?

ALEKSEJUS. Kas tokie?

ICHARIOVAS. Nesuk uodegos, sakyk!

ALEKSEJUS. Taigi davė šiek tiek už patarnavimą, parodė gerą širdį.

ICHARIOVAS. Kiek? Penkiasdešimt rublių?

ALEKSEJUS. Taip, penkiasdešimt rublių davė.

ICHARIOVAS. O aš tau ne penkiasdešimt, o šimtą duosiu, ana, ant stalo guli, pasiimk. Nebijok, neįkąs. Iš tavęs nieko nereikalausiu, tik būk sąžiningas, supranti? Kortos tegu būna iš Vachrameikino krautuvės ar iš kokios kitos, čia ne mano reikalas, o aš tau tuziną dovanuju. (*Paduoda jam užklijuotą tuziną.*) Supranti?

ALEKSEJUS. Ko jau čia nesuprasi, ponuli? Malonėkite pasitikėti, čia jau mūsų rūpestis.

ICHARIOVAS. Tik kortas gerai paslėpk, kad kaip nors tavęs neapgraibytų arba nepamatytų. (*Padeda šepetėlį ir muilą ir šluostosi rankšluosčiu.*)

Aleksejus išeina

Oi kaip gerai būtų, oi kaip gerai. Tiesiog negaliu, kaip knieti juos apšvarinti.

VIII SCENA

Švochniovas, Krugelis ir Stepanas Ivanovičius Utešitelnas įeina linkčiodami.

ICHARIOVAS (*juos sutikdamas nusilenkia*). Meldžiu atleisti. Kambarys, kaip matote, ne iš prašmatniųjų – viso labo tik keturios kėdės.

UTEŠITELNAS. Šeimininko meilė ir svetingumas už visokią ištaigą brangesnis.

ŠVOCHNIOVAS. Juk ne su kambariu gyvenam, o su gerais žmonėmis.

UTEŠITELNAS. Kas teisybė, tas teisybė. Aš negaliu be draugijos. (*Krugeliui.*) Atsimeni, gerbiamasai, kaip aš čionai atvažiauvau: vienas kaip pirštas. Įsivaizduokit: pažįstamų anė vieno. Šeimininkė – senė. Ant laiptų kažkokia grindų plovėja, išsigimėlė neduok Dieve, matau, sukiojasi aplink ją kažkoks kareiva, tikriausiai metus bobos nematęs... Žodžiu sakant, nuobodulys – nors pasikark. Bet staiga likimas

atsiunčia štai jį, o paskui proga su juo suvedė ... O, kaip aš džiaugiausi! Negaliu, tiesiog negaliu nė valandos išverti be draugiškos kompanijos. Viską, kas ant širdies guli, galiu kiekvienam iškloti.

KRUGELIS. Tai, brole, tavo yda, o ne dorybė. Kas per daug, tas nesveika. Tikriausiai ne sykį buvai apgautas.

UTEŠITELNAS. Taip, tikrai ne sykį nudegiau ir dar daug sykių nudegsiu. Bet vis tiek negaliu be atvirumo.

KRUGELIS. Prisipažinsiu – man tai nesuprantama: kad kiekvienam viską sakytum. Draugauti – čia tai kas kita.

UTEŠITELNAS. Taip, bet žmogus priklauso visuomenei.

KRUGELIS. Priklauso, bet ne visas.

UTEŠITELNAS. Ne, visas.

KRUGELIS. Ne, ne visas.

UTEŠITELNAS. Ne, visas.

KRUGELIS. Ne, ne visas.

UTEŠITELNAS. Ne, visas!

ŠVOCHNIOVAS (*Utešitelniui*). Nesiginčyk, brole, tu klysti.

UTEŠITELNAS (*karščiuodamas*). Ne, aš tau įrodysiu. Tai pareiga... Tai, tai... tai priedermė, tai, tai, tai...

ŠVOCHNIOVAS. Jau, įsivažiavo! Karštas kaip ugnis: pirmus du žodžius dar gali suprasti iš to, ką šneka, o toliau jau nieko nebesupaisysi.

UTEŠITELNAS. Negaliu, negaliu! Jei tiktai kalba nukrypsta apie pareigas arba priedermes tada aš nieko nebežinau. Tada aš paprastai iš anksto pareiškiu: „Ponai, jeigu imsime kalbėti apie panašius dalykus, tai, atleiskit, pradėsiu karščiuotis, kaip Dievą myliu“. Tarsi girtas pasidarau, o tulžis tiesiog verda, virte verda.

ICHARIOVAS (*sau*). Tai jau ne, brolyti! Pažįstam mes tokius, kurie nebesižino, užverda, išgirdę žodį „pareiga“, karščiuojasi. Gal tau ir užverda tulžis, bet ne dėl to. (*Garsiai*.) Klausykit, ponai, kol čia vyksta ginčas apie šventas pareigas, ar nesusėdus mums prie bankelio?

Kol jie kalbasi, ant stalo atnešami pusryčiai.

UTEŠITELNAS. Prašom, jei ne iš didelių pinigų, kodėl ne?

KRUGELIS. Niekad neatsisakau nekaltų malonumų.

ICHARIOVAS. O ką, juk šitoj smuklėj turbūt atsiras kortos?

ŠVOCHNIOVAS. O, tik tarkit žodį!

ICHARIOVAS. Kortas!

Aleksejus tvarko kortų stalą

O tuo tarpu prašau, ponai! (*Rodo ranka į valgius ir eina prie jų.*) Eršketas, atrodo, nelabai tikęs, o ikrai pusė bėdos.

ŠVOCHNIOVAS (*dėdamas burnon kąsnį*). Ne, ir eršketas tikęs.

KRUGELIS (*irgi valgo*). Ir sūris puikus. Ikrai irgi nieko sau.

ŠVOCHNIOVAS (*Krugeliui*). Atsimeni, kokį gerą sūrį valgėm prieš dvi savaites?

KRUGELIS. O, iki grabo lentos neužmiršiu sūrio, kurį valgiau pas Piotrą Aleksandrovičių Aleksandrova.

UTEŠITELNAS. O kada sūris būna geras, gerbiamasai? Geras jis būna tada, kai ant vieny pietų užkrauni kitus, - štai kur jo tikroji paskirtis. Jis kaip geras kvartirmeisteris, kuris sako tau: „Maloniai prašom, ponai, vietos dar turim“.

ICHARIOVAS. Maloniai prašom, ponai, kortos ant stalo.

UTEŠITELNAS (*priėjęs prie kortų stalo*). Štai kur gerieji senieji laikai, štai kur jie! Girdi, Švochniovai, kortos. Ką? Kiek metų ...

ICHARIOVAS (*į šalį*). Gana tau vieną kartą maivyti!...

UTEŠITELNAS. Gal jūs norite laikyti bankelį?

ICHARIOVAS. Nedidelį – prašom, penki šimtai rublių. Nukelti? (*Dėsto banką.*)

Prasideda lošimas. Pasigirsta šūksmai:

ŠVOCHNIOVAS. Ketveriukė, tūzelis, abu po dešimt.

UTEŠITELNAS. Nagi paduok, brolau, man savo kortas, išsirinksiu vieną mūsų gebernijos maršalkienės laimei.

KRUGELIS. Leiskite prisidurti devyniukę.

UTEŠITELNAS. Švochniovai, paduok kreidą. Prirašau ir nurašau.

ŠVOCHNIOVAS. Velniai griebtų, parolė!

UTEŠITELNAS. Plius penki rubliai!

KRUGELIS. Atandė! Leiskit pažiūrėti, atrodo, dar turi būti dvi trejukės.

UTEŠITELNAS (*pašokęs iš vietos, pats sau*). Po velnių, čia kažkas ne taip. Kortos kitos, aišku kaip dieną.

Lošiama toliau

ICHARIOVAS (*Krugeliui*). Leiskite sužinoti: abi eina?

KRUGELIS. Abi.

ICHARIOVAS. Nekeliat?

KRUGELIS. Ne.

ICHARIOVAS (*Švochniovui*). O jūs kaip? Nejaugi nestatot?

ŠVOCHNIOVAS. Leiskite man šią taliją praleisti. (*Atsikelia nuo kėdės, skubiai prieina prie Utešitelno ir paskubom sako.*) Po velnių, brolau! Ir kaitalioja ir ką tik nori daro. Pirmarūšis sukčius!

UTEŠITELNAS (*susijaudinęs*). Nejaugi teks atsisakyti aštuoniasdešimties tūkstančių?

ŠVOCHNIOVAS. Jei nejmanoma paimti, žinoma, reikia atsisakyti.

UTEŠITELNAS. Na, čia dar klausimas, o kol kas reikia su juo išsiaiškinti!

ŠVOCHNIOVAS. Kaip?

UTEŠITELNAS. Viską atskleisti.

ŠVOCHNIOVAS. Kodėl?

UTEŠITELNAS. Paskui pasakysiu. Einam.

Abu prieina prie Ichariovo ir ploja iš abiejų pusių jam per pečius.

Užteks jums veltui paraką švaistyti!

ICHARIOVAS (*krūptelėjęs*). Kaip tai?

UTEŠITELNAS. Ką čia daug šnekėti, argi savas savo nepažįsta?

ICHARIOVAS (*pagarbiai*). Leiskite sužinoti, kokia prasme privalau tai suprasti?

UTEŠITELNAS. Ogi paprastai, be didelių kalbų ir ceremonijų. Mes matėme jūsų meną ir, patikėkit, sugebėjom jį įvertinti kaip pridera. Todėl savo bičiulių vardu siūlau jums draugišką sąjungą. Sujungę savo žinių išteklius ir kapitalą, mes galime veikti kur kas sėkmingiau negu pavieniui.

ICHARIOVAS. Kiek galiu pasikliauti jūsų žodžių teisingumu?...

UTEŠITELNAS. Ogi tiek: už nuoširdumą mes mokame nuoširdumu. Mes tučtuojau atvirai prisipažįstame, kad buvome susimokę jus aplošti, nes palaikėme jus paprastu žmogumi. Bet dabar matome, kad jums žinomos švenčiausios paslaptys. Taigi ar priimate mūsų draugystę?

ICHARIOVAS. Tokio širdingo pasiūlymo tiesiog negaliu atsisakyti.

UTEŠITELNAS. Taigi paduokim visi viens kitam ranką.

Visi iš eilės spaudžia Ichariovo ranką

Nuo šiol visi išvien, apsimitinėjimai ir ceremonijos į šalį! Leiskite pasidomėti, nuo kada pradėjote skverbtis į pažinimo gelmes?

ICHARIOVAS. Prisipažinsiu, tai buvo mano troškimas nuo pat jaunumės. Dar mokykloje per profesorių paskaitas po suolu laikydavau banką savo draugams.

UTEŠITELNAS. Taip ir tikėjaisi. Šitokį meną neįmanoma įvaldyti, nesipraktikuojant nuo pat lanksčios jaunystės metų. Atsimeni, Švochniovai, tą Dievo pateptą vaiką?

ICHARIOVAS. Kokį vaiką?

UTEŠITELNAS. Nagi papasakok!

ŠVOCHNIOVAS. To įvykio kaip gyvas nepamiršiu. Sykį jo žentas (*rodo j Utešitelną*) Andrejus Ivanovičius Piatkinas sako man: „Švochniovai, ar nori pamatyti stebuklą? Vienuolikos metų berniukas, Ivano Michailovičiaus Kubyševo sūnus taip meistriškai pašo kortas, kaip nė vienas lošėjas nemoka! Nuvažiuok į Tetiuševo apskritį ir pasižiūrėk!“ Ir žinot, ponai, aš tučtuoju išvykau į tą apskritį. Pasiklausiu, kur Ivano Michailovičiaus Kubyševo dvaras ir atvažiuoju tiesiai pas jį. Liepiu apie save pranešti. Išeina pagyvenęs žmogus. Pristatau ir sakau: „Atleiskite, bet aš girdėjau, kad Dievas apdovanojo jus nepaprastu sūnumi“. – „Taip, prisipažįstu, - sako (ir man labai patiko, kad be visų tų išsisukinėjimų, suprantat, pretenzijų) taigi taip tiesiai ir sako: nors tėvui ir nedera girti nuosavą sūnų, bet jis ištiesų stebuklingas. Miša, - sako, - eikš čionai, parodyk svečiui savo meną!“ Na, berniukas, vaikas kaip vaikas, man iki peties nebus, ir šiaip pažiūrėti niekuo neypatingas. Pradėjo dalinti – man net akys ant kaktos. Jokiais žodžiais to nepapasakosi.

ICHARIOVAS. Nejaugi taip jau nieko neįmanoma pastebėti?

ŠVOCHNIOVAS. Nič-nie-ko! Žiūrėjau akis įdūręs!

ICHARIOVAS. Tai nesuvokiama!

UTEŠITELNAS. Fenomenas, fenomenas!

ICHARIOVAS. Ir kai pagalvoji, kad čia dar būtina turėti žinių, paremtų žvilgsnio akylumu, nuodugniu ženklinimo išmanymu ...

UTEŠITELNAS. Bet juk dabar visa tai labai palengvėjo. Dabar ženklinimas visiškai nebevartojamas – stengiamasi išmokti raktą.

ICHARIOVAS. Tiksliau piešinio raktą?

UTEŠITELNAS. Taip, nugarėlės piešinio raktą. Viename mieste – kokiam, tiksliai sakyti nenoriu – yra vienas gabus žmogus, kuris ničnieko daugiau neveikia, kaip tik šitai. Kasmet iš Maskvos gauna keletą šimtų tuzinų kortų, iš ko – paslaptis. Visa jo pareiga yra iširti kiekvienos kortos piešinį ir atsiųsti raktą. Dvejukės, girdi, toks piešinys! O kitos – toks! Vien tik už tai jis grynais pinigais paima per metus penkis tūkstančius.

ICHARIOVAS. Tai, be abejo, labai svarbus dalykas.

UTEŠITELNAS. O ką, juk tarp kitko tariant taip ir turi būti. Politinė ekonomija tai vadina darbų pasidalijimu. Pavyzdžiui, vežimų meistras: juk jis ne visą karietą daro pats, duoda ir kalviui, ir apmušėjui. Antraip ir visas žmonijos gyvenimas perniek nueitų.

ICHARIOVAS. Leiskite, ponai, pateikti vieną klausimą: kaip ik šiol elgdavotės, kai reikėdavo paleisti į apyvertą kortas? Juk tarnus papirkti ne visada įmanoma?

UTEŠITELNAS. Sergėk viešpatie! Ir pavojinga. Šitaip kitą sykį gali ir patį save parduoti. Mes tą darome kitaip. Kartą pasielgėm štai kaip: atvažiuoja į jomarką mūsų agentas, pasisako esąs pirklys ir apsistoja miesto smuklėje. Krautuvėlės dar nespėjo išsinuomoti, ryšuliai ir skrynios kol kas kambaryje. Gyvena sau smuklėje, švaisto pinigus, valgo, geria – ir staiga neužmokėjęs dingsta kaip į vandenį. Šeimininkas išnaršo kambarį. Mato – likęs vienas ryšulys, atriša – šimtas tuzinų kortų. Kortos, žinoma, tučtuoju parduodamos iš varžytinių. Paleido rubliu pigiau, pirkliai kaipmat išgraibstė. O po keturių dienų visas miestas jau prasilošęs!

ICHARIOVAS. Miklus darbas!

ŠVOCHNIOVAS. Na, o pas tą, pas dvarininką?..

ICHARIOVAS. Kas pas dvarininką?

UTEŠITELNAS. Ir tada gerai apsisukom. Nežinau, ar pažįstat, bet yra toks dvarininkas Arkadijus Andrejevičius Diorgunovas, labai turtingas žmogus. Lošia kaip dievas, doras be galo, niekaip suprantate, prie jo neprieisi: viską pats kontroliuoja, tarnai jo išauklėti, kamercherai, dvaras – tiesiog rūmai, kaimas, sodai – viskas pagal angelską pavyzdį. Na, rusų bajoras tikriausia to žodžio prasme. Gyvenam pas jį jau trys dienos. O kaip prieiti prie reikalo? Tiesiog neįmanoma. Galų gale sugalvojom. Vieną rytą pro mūsų kiemą pralekia trikinė. Vežime – šaunūs vyrukai. Visi girtutėliai kaip lapai, plėšia dainas, lekia kiek įkerta. Tokio vaizdo pasižiūrėti, aišku, išvirto visi namiškiai. Spokso, juokiasi, paskui mato, kad iš vežimo kažkas iškrito, pribėga, žiūri – lagaminas. Mosikuoja, šaukia „Stok!“ Kur tau! Niekas negirdi, nulėkė, tiktai dulkės sklaidosi. Atriša lagaminą – žiūri: baltiniai, kažkokie rūbai, du šimtai rublių ir keturios dešimtys tuzinų kortų. Pinigų, žinoma, neišmetė, kortos nukeliavo ant ponų stalų, o jau kitos dienos vakarą ir šeimininkas, ir sveteliai liko be kapeikos kišenė, lošimas baigėsi.

ICHARIOVAS. Genialu. Kiti tokius dalykus vadina sukčiavimu ir visokiais kitais žodžiais, bet juk iš tikro tai proto miklumas, išsivystymas.

UTEŠITELNAS. Tokie žmonės nesupranta lošimo. Lošime – simpatijoms ne vieta. Lošimas nieko nežiūri. Tegų nuosavas tėvas atsisėda su manim prie kortų – aplošiu ir tėvą. Nesėsk! Čia visi lygūs!

ICHARIOVAS. Jie kaip tik to ir nesupranta, kad lošėjas gali būti kilnių kilniausias žmogus. Aš pažįstu vieną, tai jis ir kortą užlaikys, ir ką tik nori padarys, bet elgetai atiduos paskutinę kapeiką. Bet niekada nepraleis progos trise susidėti prieš vieną ir apšvarinti iki paskutinio. Klausykit, ponai, kadangi jau esam iki galo atviri, tai aš jums parodysiu nuostabų dalykėlį: ar žinote, kas vadinama jungtine arba parinkta malka, kurioje bet kurią kortą aš galiu atspėti iš didelio atstumo?

UTEŠITELNAS. Žinau, bet gal kitaip.

ICHARIOVAS. Galiu jums pasigirti, kad kitos tokios niekur nerasit. Beveik pusė metų atkaklaus triūso. Po to dvi savaites negalėjau į saulės šviesą žiūrėti. Daktaras bijojo, kad tik nebūtų akių uždegimo. (*Išima iš dėžutės.*) Štai ji! Tik jau nesupykit, aš ją net pakrikštijau, kaip žmogų.

UTEŠITELNAS. Kaip tai pakrikštijot?

ICHARIOVAS. Vardą daviau: Adelaida Ivanovna.

UTEŠITELNAS (*prunkšteli*). Klausyk, Švochniovai, juk tai visiškai nauja idėja – kortų malką pavadinti Adelaida Ivanovna. Mano manymu, tai labai sąmojinga.

ŠVOCHNIOVAS. Nuostabu! Adelaida Ivanovna! Labai neblogai ...

UTEŠITELNAS. Adelaida Ivanovna. Ir dar vokietė! Girdi, Krugeli? Tau į žmonas tikty.

KRUGELIS. Koks aš tau vokietis? Senelis buvo vokietis, bet ir tas vokiškai nemokėjo.

UTEŠITELNAS (*žiūrinėdamas kortas*). Čia iš tikro lobių lobis. Taip, ir absoliučiai jokių ženklų. Bet nejaugi tikrai galite bet kurią kortą atspėti iš bet kokio atstumo?

ICHARIOVAS. Malonėkit, aš atsistosisiu per penkis žingsnius nuo čia ir pasakysiu bet kurią kortą. Du tūkstančiai, jeigu suklysiu.

UTEŠITELNAS. Na, kokia šita korta?

ICHARIOVAS. Septyniukė.

UTEŠITELNAS. Teisingai. Šita?

ICHARIOVAS. Valetas.

UTEŠITELNAS. Po velnių, taip. Na o šita?

ICHARIOVAS. Trejukė.

UTEŠITELNAS. Nepakartojama!

KRUGELIS (*gūžčiodamas pečiais*). Nepakartojama!

ŠVOCHNIOVAS. Nepakartojama.

UTEŠITELNAS. Leiskit dar kartą apžiūrėti. (*Tyrinėja kortas.*) Nuostabus dalykėlis. Vertas turėti vardą. Bet leiskite pastebėti – panaudoti ją darbe sunku. Nebent su koku nepatyrusiu lošėju: juk pakeisti reikia pačiam.

ICHARIOVAS (*pamokomai – vert.*). Bet juk tai daroma tiktai per patį įkarštį, kai statymai pakyla tiek, kad ir labiausiai įgūdęs lošėjas pasidaro neramus, o kai tik žmogus bent kiek sutrinka, su juo gali daryti ką nori. Žinote – ir geriausiam lošėjui pasitaiko, kaip sakoma, perdegti. Palošia dvi naktis ir dvi dienas be poilsio ir perdega. Azartiškame lošime aš visada sugebėsiu pakeisti kortas. Patikėkit – svarbiausia, kad

pats būtum šaltas tada, kai kitas karščiuojasi. O kaip nukreipti kitų dėmesį – tūkstančiai būdų. Prikibk prie kurio nors ponterio, pasakyk, kad ne taip užrašė. Visų akys į jį – o tu tuo tarpu kortas ir pakeiti.

UTEŠITELNAS. O, aš matau, kad jūs, be neeilinių įgūdžių, dar turite ir šaltą protą. Tai itin svarbi aplinkybė. Pažintis su jumis mums dabar dar svarbesnė. Šalin ceremonijas, palikim nereikalingus etiketus ir sakykim vienas kitam „tu“.

ICHARIOVAS. Seniai taip reikėjo.

UTEŠITELNAS. Vaikine, šampano! Draugiškai sąjungai sutvirtinti!

ICHARIOVAS. Teisingai, už tai negalima neišgerti.

ŠVOCHNIOVAS. Klausykit, mes čia susirinkom tikriems žygiams, pabūklai paruošti, jėgų užtenka, tik vieno dalyko trūksta...

ICHARIOVAS. Teisybė, gryna teisybė, trūksta tiktai tvirtovės, kurią pultume, štai kur bėda!

UTEŠITELNAS. Tai ką, ponai, daryti? Priešo kol kas neturim. (*Įdėmiai žiūri į Švochniovą.*) Ką? Tavo veidas toks, lyg norėtų pasakyti, kad priešas yra.

ŠVOCHNIOVAS. Yra ... taip ... (*Nutyla.*)

UTEŠITELNAS. Jau žinau, kur taikai.

ICHARIOVAS (*pagyvėjęs*). Na, kur, kur gi? Kas jis?

UTEŠITELNAS. Sugalvojo kažką! Et, niekai, gryni niekai. Suprantat, čia yra atvažiavęs toks vienas dvarininkas, Michailas Aleksandrovičius Glovas. Bet ką čia apie tai kalbėti, jeigu jis visai nelošia? Mes jau sukomės apie jį. Aš mėnesį paskui jį sekiojau, ir susidraugavau, ir pasitikėjimą pelniau, bet vis tiek nieko nepešiau.

ICHARIOVAS. Klausyk, ar negalima kaip nors su juo pasimatyti? Juk visko būna, ką gali žinoti ..

UTEŠITELNAS. Nesąmonė, aš tau iš anksto pasakau – veltui vargai.

ICHARIOVAS. Bet pabandykim, dar kartą pabandykim.

ŠVOCHNIOVAS. Klausyk, tu nors atvesk jį, ką? Nepasiseks, tai pasišnekėsime ir baigta. Kodėl nepamėginti?

UTEŠITELNAS. Ką gi, juk man nesunku, galiu atvesti.

ICHARIOVAS. Būk geras, atvesk tuojau pat.

UTEŠITELNAS. Gerai, gerai. (*Išeina.*)

IX SCENA

Tie patys, tik be Utešitelno

ICHARIOVAS. O iš tikrųjų – ką gali žinoti? Kartais atrodo visai neįmanoma...

ŠVOCHNIOVAS. Aš irgi taip manau. Juk ne su Dievu turi reikalą, o su žmogum. O žmogus juk tik žmogus. Šiandien ne, rytoj ne, poryt ne, o ketvirtą dieną, kai gerai prispausi, žiūrėk, ims ir pasakys – „taip“. Juk kitas tik šiaip maivosi, kad yra neprieinamas, o kai geriau pasižiūri, tai pamatai: visai be reikalo bijojai.

KRUGELIS. Na, bet šitas ne toks.

ICHARIOVAS. Et, o jeigu!.. Nepatikėsit, kaip man dabar užvirė veiklos troškimas. Žinokit, ponai, paskutinį sykį išlošiau prieš mėnesį – aštuoniasdešimt tūkstančių iš pulkininko Čebotariovo. Neįsivaizduojat, koks nuobodulys mane kamavo visą tą laiką. Tiesiog mirtinas, mir-ti-nas!

ŠVOCHNIOVAS. Suprantu jus, suprantu. Lygiai kaip tas karvedys: ką jis jaučia, kai nėra karo? Tai, mano mielas, tiesiog fatališkas antraktas. Pats esu patyręs, čia ne juokai.

ICHARIOVAS. Nori tikėk, nori ne, - būna net taip, kad padėtų kas penkis rublius į banką – sėsčiau ir loščiau.

ŠVOCHNIOVAS. Natūralu, natūralu. Šitaip yra prasilošę net puikiausi lošėjai. Nuobodulys užkankina, darbo neturi, tai iš liūdesio ir užsirauna ant kokio plikšio perėjūno; na ir prasilošia per kvailą galvą.

ICHARIOVAS. O kaip, ar turtingas tas Glovas?

KRUGELIS. O! Pinigų per akis. Atrodo, beveik dešimt tūkstančių baudžiauninkų turi.

ICHARIOVAS. Velniai griebtų, tai gal nugirdyti, liepti šampano atnešti?

ŠVOCHNIOVAS. Nė į burną neima.

ICHARIOVAS. Tai ką su juo daryti? Kaip prisitaikyti? Bet ne, vis tiek man atrodo... juk lošimas – gundantis daiktas. Man atrodo, jeigu jis tik atsisėstų prie lošėjų, tai paskui tikrai neištvertų.

ŠVOCHNIOVAS. Tai ir pamėginkim. Mudu čia su Krugeliu nuošaly pradėsime smulkų lošimėlį. Tik nereikia jam rodyti didelio dėmesio: seniai būna įtarūs.

Sėdasi nuošaliau prie kortų

X SCENA

Tie patys, Utešitelnas ir Michailas Aleksandrovičius Glovas, pagyvenęs vyriškis

UTEŠITELNAS. Štai rekomenduoju tau, Ichariovai: Michailas Aleksandrovičius Glovas!

ICHARIOVAS. Prisipažinsiu, aš seniai ieškojau tokios garbės. Gyvenant viename traktieriuje...

GLOVAS. Man irgi labai malonu susipažinti. Tktai gaila, jog tai atsitiko prieš pat išvažiuojant...

ICHARIOVAS (*paduodamas jam kėdę*). Meldžiu sėstis... Ar seniai teikiatės gyventi šiame mieste?

Utešitelinas, Švochniovas ir Krugelis šnibždasi tarpusavy

GLOVAS. Ak, mielasai, kaip man įkyrėjo šitas miestas. Ir kūnas, ir siela veržiasi kuo greičiau iš jo ištrūkti.

ICHARIOVAS. Tai reikalai gaišina?

GLOVAS. Reikalai, reikalai. Kaip akmuo po kaklu man tie reikalai!

ICHARIOVAS. Tikriausiai byla?

GLOVAS. Ne, bylos, ačiū Dievui, nėra, bet aplinkybės vis dėlto sunkios. Leidžiu už vyro dukterį, mielasai, aštuoniolikos metų mergelę. Kažin ar suprasite tėvo padėtį? Atvažiavau įvairių pirkinių, bet svarbiausia – įkeisti dvarą. Viskas jau kaip ir užbaigta, bet vadyba iki šiol pinigų neišduoda. Visiškai veltui laiką leidžiu.

ICHARIOVAS. Leiskite sužinoti, už kiek teikėtės įkeisti dvarą?

GLOVAS. Už du šimtus tūkstančių. Turėtų netrukus išmokėti, tik kažko tęsia. Kaip man įgriso čia gyventi! Iš namų, žinote, išvažiavau visai trumpam laikui. Duktė nuotaka... rūpesčių iki kaklo. Nusprendžiau nebelaukti ir viską mesti.

ICHARIOVAS. Kaipgi? Net pinigų nenorite palaukti?

GLOVAS. O ką daryti, mielasai? Jūs supraskit ir mano padėtį. Juk jau visas mėnuo, kaip nesimačiau su vaikais, su žmona; net laiškų negaunu, vienas Dievas težino, kas ten pas juos dedasi. Aš dabar visą tą reikalą pavesiu sūnui, kuris lieka čia. Nusibodo terliotis. (*Kreipiasi į Švochniovą ir Krugelį.*) O ką jūs čia, ponai? Aš, rodos, jums sutrukdžiau. Jūs čia kažką darot?

KRUGELIS. Niekis. Šiaip sau. Iš neturėjimo ką veikti sumanėm palošti.

GLOVAS. Atrodo, panašu į bankelį.

ŠVOCHNIOVAS. Koks ten bankelis! Keli skatikai padėti, kad laikas greičiau eitų.

GLOVAS. Et, ponai, paklauskite senio. Jūs jauni žmonės. Žinoma, nieko čia blogo, daugiau dėl pramogos, be to, lošiant iš skatikų daug nepraloši, visa tai šiaip sau, bet vis tiek... Et, ponai, aš ir pats esu lošęs, žinau iš patirties. Viskas pasaulyje prasideda nuo skatikų, bet, žiūrėk, mažas lošimas – o baigiasi dideliu.

ŠVOCHNIOVAS (*Ichariovui*). Įsivažiavo senis pliaukšti. (*Glovui.*) Na, matote, jūs iš menko nieko tuoj visą vežimą priskaldėt; toks jau visų pagyvenusių žmonių įprotis.

GLOVAS. Ką jūs, ne toks aš jau pagyvenęs. Aš šneku iš patirties.

ŠVOCHNIOVAS. Aš ne apie jus kalbėsiu. O apskritai seniems taip būna: pavyzdžiui, jei vienas kur nors nusvilo, tai būtinai įsikals į galvą, kad ir kiti ten pat nusvils. Jeigu ėjo koku keliu ir užsižiopsojęs paslydo ant ledokšnio, tai būtinai ims šaukti ir aiškinti, kad šituo keliu niekam nevalia vaikščioti, nes tenai vienoje

vietoje yra ledokšnis ir visi ant jo būtinai išsitiesia pasliki; jis nė žinoti nenori, kad kitas gal neužsižiopsos arba jo batų puspadžiai bus ne tokie slidūs. Ne, šito jie nepajėgia suprasti. Įkando žmogui šuo gatvėje – vadinasi, visi šunys kandžiojasi ir niekam negalima eiti į gatvę.

GLOVAS. Taip, brangusis. Viena vertus, lyg ir teisybė, turim tokią ydą. Bet ir jaunieji geri! Laksto kaip akis išdegę – tik žiūrėk ir nosisuko sprandą!

ŠVOCHNIOVAS. Visa bėda, kad pas mus nėra vidurio. Kol jaunas – tai taip siautėja, kad kiti negali pakęsti, o į senatvę apsimeta tokiu šventuoliu, kad kiti vėl nebegali pakęsti.

GLOVAS. Tai štai kokios jūs prastos nuomonės apie senius?

ŠVOCHNIOVAS. Ką jūs, kokia čia nuomonė? Čia tik tiesa, ir daugiau nieko.

ICHARIOVAS. Leiskite man įsiterpti... Tavo nuomonė labai jau...

UTEŠITELNAS. Dėl kortų aš visiškai sutinku su Michailu Aleksandrovičiumi. Aš pats lošiau, ir, reikia pasakyti, smarkiai. Bet, ačiū Dievui, amžinai mečiau. Ne todėl, kad būčiau prasilošęs arba supykęs ant likimo; patikėkite manim, tai dar nieko: pralošimas ne taip svarbu, daug svarbiau sielos ramybė. Tas susijaudinimas, kurį jauti lošdamas – kaip nori, taip sakyk, bet jis trumpina gyvenimą.

GLOVAS. Taip, mielasai, teisingai! Kaip jūs išmintingai pastebėjot! Leiskite pateikti jums nekuklų klausimą... jau kiek laiko turiu garbę jus pažinti, bet iki šiol...

UTEŠITELNAS. Kokį klausimą?

GLOVAS. Leiskite sužinoti, nors tai ir jautri styga, kiek jums metų?

UTEŠITELNAS. Trisdešimt devyneri.

GLOVAS. Tik pamanykit! Ką reiškia trisdešimt devyneri metai? Dar jaunas žmogus! Kad taip pas mus Rusijoje daugiau būtų šitaip išmintingai protaujančių! Dieve tu mano, kas tada būtų – tiesiog aukso amžius, tikrų tikriausia palaima. Dievas mato, kaip aš dėkingas likimui už pažintį su jumis!

ICHARIOVAS. Patikėkit manimi, aš irgi pritariu šitai nuomonei. Berniukams aš neleisčiau nė iš tolo imti į rankas kortų. Bet protingiems žmonėms juk galima prasiblaškyti, palošti? Pavyzdžiui, garbingam senukui, kuriam jau negalima nei šokti, nei šiaip ko.

GLOVAS. Taip, viskas teisybė, bet patikėkit, mūsų gyvenime tiek malonumų, tiek pareigų, taip sakant, šventų pareigų. Et ponai, paklauskite senio! Nėra žmogui nieko geriau kaip šeimyninis gyvenimas namų aplinkoje. Visa tai, kas aplink jus, juk neša tik nerimą, dievaži, nerimą, o tikros palaimos jūs dar nesat ragavę. Juk štai aš, ar patikėsit, niekaip negaliu sulaukti tos minutės, kai pamatysiu saviškius! Net įsivaizduoju: duktė puola ant kaklo: "Tėti, mielas, tu mano tėtuk!" Sūnus irgi iš gimnazijos parvažiavęs... pusę metų nesimatę... Tiesiog žodžių neturiu, Dievas mato. Po viso to į kortas nė pažiūrėti nesinori.

ICHARIOVAS. Bet kam tėviškus jausmus painioti su kortomis? Tėviški jausmai savo keliu, o kortos savo...

ALEKSEJUS (*jėjęs sako Glovui*). Jūsų žmogus klausia dėl lagaminų. Liepsite išnešti? Arkliai jau pakinkyti.

GLOVAS. Aš tuojau pat! Atleiskit ponai, aš jus minutėlę palieku. (*Išeina.*)

XI SCENA

Švochniovas, Ichariovas, Krugelis, Utešitelnas

ICHARIOVAS. Jokios vilties, baigta!

UTEŠITELNAS. Aš iš pat karto sakiau. Kaipgi jūs žmogaus neperprantat? Juk užtenka tik pažiūrėti, ir iš karto aišku – lošti nelinkęs.

ICHARIOVAS. Kas taip, tai taip, bet jeigu gerai paspaudus... Kam gi tu jam pritarei?

UTEŠITELNAS. Kad kitaip, brolau, negalima. Su tokiais žmonėmis reikia elgtis atsargiai. Antraip iš karto supras, kad nori jį apšvarinti.

ICHARIOVAS. Gerai, o kas iš to išėjo? Juk vis tiek išvažiuos.

UTEŠITELNAS. Palauk, partija dar nebaigta.

XII SCENA

Tie patys ir Glovas

GLOVAS. Nuolankiausiai dėkoju jums, ponai už tokią malonią pažintį. Tik vieno gaila, - kad prieš pat kelionę susiejom. Beje, gal Dievas duos vėl kada susitikti.

ŠVOCHNIOVAS. O-o, gali būti. Keliai praminti, žmonės jais eina, tai ir susieina. Tegu tik likimas lemia.

GLOVAS. Kaip Dievą myliu, gryniausia teisybė. Jei likimas lems, tai rytoj pat susitiksime – kas taip, tai taip. Likit sveiki, ponai! Nuolankiai dėkoju! O jums, Stepanai Ivanovičiaus, net nežinau kiek skolingas! Tiesiog praskaidrinot mano vienatvę.

UTEŠITELNAS. Ką jūs, nēr už ką. Kiek galėjau, tiek pasitarnavau.

GLOVAS. Na, jeigu jūs toks geras, tai padarykit dar vieną malonę, ar galiu tamstą prašyti?

UTEŠITELNAS. Kokią? Sakykit! Pasiryžęs viską padaryti.

GLOVAS. Nuraminkite seną tėvą.

UTEŠITELNAS. Kaip?

GLOVAS. Aš palieku čia savo Sašą. Puikus vaikinai, geros širdies. Bet vis dar nepatikimas: dvidešimt dvejų metų – argi tai amžius? Beveik vaikas... Baigė mokslo kursą ir daugiau nieko nē girdėti nenori, tik husarai galvoj. Aš jam sakau: “Dar per anksti, Saša, palauk, pirma apsidairyk! Kam tau tie husarai? Ką gali žinoti, gal tu turi palinkimą į civilinę tarnybą. Tu dar beveik pasaulio nematęs, visur spėsi!” Patys

suprantate, jaunas kraujas. Jam tie husarai kaip medus: apsiuvai, puošnus munduras... Ką padarysi? Juk žmogaus palinkimo nepriveiksi... Tad būkite toks mielaširdingas, Stepanai Ivanovičiau! Jis dabar lieka vienas, aš jam pavedžiau kai kokius reikalus. Jaunas žmogus, visko gali atsitikti: kad ten vadyboje jo kartais neapgautų... mažą kas... Taigi paglobokite jį, stebėkite jo elgesį, neleiskite nueiti blogu keliu. Būkite toks geras, mielasai! (*Ima jį už abiejų rankų.*)

UTEŠITELNAS. Ką jūs, ką jūs! Viską, ką gali tėvas padaryti dėl savo sūnaus, aš padarysiu dėl jo.

GLOVAS. Ak, mielasai!

Apsikabina ir bučiuojasi

Iš tolo supranti, kai žmogus turi gerą širdį, Dievas mato. Dievas jums už tai atlygins! Likit sveiki, ponai, širdingai linkiu jums kuo geriausios kloties.

ICHARIOVAS. Sudie, laimingos kelionės!

ŠVOCHNIOVAS. Linkiu rasti visus namiškius gyvus ir sveikus!

GLOVAS. Dėkui jums, ponai.

UTEŠITELNAS. Aš jus vis dėlto palydėsiu iki karietos ir pasodinsiu.

GLOVAS. Ak, mielasai, jūsų gerumui nėra ribų.

Abu išeina

XIII SCENA

Švochniovas, Krugelis, Ichariovas

ICHARIOVAS. Išskrido paukštelis!

ŠVOCHNIOVAS. Taip, o koks riebus buvo kąšnelis.

ICHARIOVAS. Prisipažinsiu, ponai, kai jis pasakė: du šimtai tūkstančių – man net širdis suvirpėjo.

KRUGELIS. Apie tokią sumą net galvoti saldu.

ICHARIOVAS. Juk kai pagalvoji, tai kiek pinigų prapuola veltui, absoliučiai be jokios naudos. Na kas iš to, kad jis turės du šimtus tūkstančių? Juk viskas nueis niekam, visokiems skuduriukams, dzinguliukams.

ŠVOCHNIOVAS. Ir visa tai šlamštas, trūnėšiai.

ICHARIOVAS. O kiek šitaip pasaulyje visko prapuola be jokios apyvartos! Kiek yra negyvų kapitalų, kurie kaip kokie lavonai pūva lombarduose! Gaila, tikrai gaila. Aš nenorėčiau daugiau pinigų, tik tai tiek, kiek guli globėjų taryboje.

ŠVOCHNIOVAS. Man mielai užtektų ir pusės.

KRUGELIS. Aš ir ketvirčiu pasitenkinčiau.

ŠVOCHNIOVAS. Tik jau nemeluok, vokietai, daugiau norėtum.

KRUGELIS. Kaip doras žmogus...

ŠVOCHNIOVAS. Akis muilini.

XIV SCENA

Tie patys ir Utešitelnas įeina skubiai ir džiaugsmingai

UTEŠITELNAS. Nieko, nieko, ponai! Išvažiavo ir tegu velniai jį neša, dar geriau! Užtat sūnų turim. Tėvas paliko jam įgaliojimą ir visas teises paimti iš vadybos pinigų, o mane paprašė, kad prižiūrėčiau. Sūnus šaunuolis, degte uždegęs į husarus. Pašienausim kaip reikiant! Einu ir tučtuojau atvedu jį jums! (*Išbėga.*)

XV SCENA

Švochniovas, Krugelis, Ichariovas

ICHARIOVAS. Šaunuolis tas Utešitelnas!

ŠVOCHNIOVAS. Bravo! Reikalai krypta į gerąją pusę!

Visi patenkinti trina rankas

ICHARIOVAS. Vyras Utešitelnas! Dabar supratau, kodėl jis taip gerinosi ir pataikavo tėvui. Ir kaip viską mikliai, kaip dailiai!

ŠVOCHNIOVAS. O, jis tam turi ypatingą talentą!

KRUGELIS. Nuostabūs gabumai!

ICHARIOVAS. Prisipažinsiu, kai tėvas pasakė, kad palieka čia savo sūnų, ir man pačiam galvoje šmėstelėjo mintis, bet tik tai trumpą akimirką, o jis iš pat karto... Koks sumanumas!

ŠVOCHNIOVAS. O, tu jo dar kaip reikiant nepažįsti.

XVI SCENA

Tie patys, Utešitelnas ir Aleksandras Michailovičius Glovas, jaunas vyriškis

UTEŠITELNAS. Ponai! Rekomenduoju: Aleksandras Michailovičius Glovas, puikus draugas, prašau mylėti kaip mane patį.

ŠVOCHNIOVAS. Labai džiaugiuosi...(*Spaudžia jam ranką.*)

ICHARIOVAS. Šita pažintis mums tiesiog... (*gal nežino ką sakyti - vert.*)

KRUGELIS. Prašau tiesiai į mūsų glėbį.

GLOVAS. Ponai! Aš... (*gal taip pat nežino ką sakyti - vert.*)

UTEŠITELNAS. Be ceremonijų, be ceremonijų. Svarbiausia – lygybė, ponai! Supranti, Glovai, čia visi draugai, todėl velniop visus etiketus! Mes tau “tu” ir tu mums “tu” – gerai?

ŠVOCHNIOVAS. Taip, tikrai “tu”!

GLOVAS. Tikrai “tu”! (*Paduoda visiems ranką.*)

UTEŠITELNAS. Teisingai, bravo! Ei, šampano! Pastebite, ponai, kad jis jau dabar turi kažko husariško, a? Ne, tavo tėvas – didelis galvijas, nesikeikiant, atleisk už žodį, juk mes dabar draugai: tokį šaunuolį sugalvojo plunksnagraužiu padaryti. Tai ką, brole, greitai tavo sesers vestuvės?

GLOVAS. Tegu ją velniai su visom vestuvėm! Net piktumas ima – per ją tėvas mane tris mėnesius išlaikė kaime.

UTEŠITELNAS. Klausyk, o ar graži ta tavo sesuo?

GLOVAS. Nieko, nebloga... Jei būtų ne mano sesuo... taip lengvai nepalikčiau.

UTEŠITELNAS. Bravo, bravo, husare! Iškart matyti, kad husaras! Klausyk, ar padėtum man, jei aš užsimanyčiau ją pavogti?

GLOVAS. Kodėl ne? Padėčiau.

UTEŠITELNAS. Bravo, husaras! Štai koks yra tikras husaras, velniai rautų! Ei, šampano! Čia tai jau mano skonis! Tokius atvirus žmones aš mėgstu. Nagi leisk, mielas, tave apkabinsiu!

ŠVOCHNIOVAS. Leisk, ir aš jį apkabinsiu. (*Apkabina.*)

ICHARIOVAS. Tada ir aš apkabinsiu jį. (*Apkabina.*)

KRUGELIS. Jeigu jau taip, tai ir aš. (*Apkabina.*)

Aleksejus atneša butelį, pirštu prilaikydamas kamštį, kuris iššauna ir lekia į lubas; pila į taures

UTEŠITELNAS. Ponai, už būsimo husarų junkerio sveikatą! Tegu jis būna pats pirmas peštukas, pats pirmas mergišius, pats pirmas girtuoklis, pats pirmas... trumpai – tegu būna kas tik nori!

VISI. Tegu būna kas tik nori!

Geria

GLOVAS. Į visų husarų sveikatą! (*Kelia taurę.*)

VISI. Į visų husarų sveikatą!

Geria

UTEŠITELNAS. Ponai, reikia tuojau pat atskleisti jam visas husarų paslaptis. Geria jis, kaip matys, pusė velnio, bet juk tai smulkmena. Reikia, kad jis ir kortom pliektų kaip pridera. Loši banką?

GLOVAS. Loščiau, tiesiog mirštu, kaip noriu, bet pinigų neturiu.

UTEŠITELNAS. Kas per nesąmonė – pinigų neturiu ! Svarbu pati pradžia, kol atsisėsi, o paskui atsiras tų pinigų – tuojau pat išloši.

GLOVAS. Kad ir atsisėsti neturiu iš ko.

UTEŠITELNAS. Mes tau paskolinsim. Juk tu turi įgaliojimą atsiimti pinigams iš vadybos. Mes palauksim, o kai tau išmokės, tu mums iškart ir atiduosi. O iki to laiko tu gali duoti mums vekselį. Klausyk, ką aš čia šneku? Tarsi imsi ir būtinai praloši? Juk tu gali čia pat ir išlošti keletą tūkstantukų grynais.

GLOVAS. O jei pralošiu?

UTEŠITELNAS. Gėdinkis, koks tu husaras, jei taip šneki? Juk aišku, vienas iš dviejų : arba išloši, arba praloši. Čia ir yra visa esmė, juk visas kilnumas – tai rizika. Nerizikuoti kiekvienas kvailys gudrus. Su garantija net ir kontoros žiurkė išdrįs, ir zuikis iš krūmo šoks.

GLOVAS (*numojęs ranka*). Velniai nematė, jeigu jau taip, tai lošiu! Kas man tas tėvas!

UTEŠITELNAS. Bravo, junkeri! Kortos, žmogus! (*Pripila jam taurę.*) Svarbiausia, žinai kas reikalinga? Drąsa, jėga, kirtis... Tiek jau to , ponai, dedu aš jums bankelį iš dvidešimt penkių tūkstančių. (*Dalina į kairę ir dešinę.*) Na, husare... Tu, Švochniovai, kiek statai? (*Dalina.*) Kokia keista kortų eiga. Tikrai įdomu! Valetas nukirstas, devyniukės viršus. Ką ten turi, ką? Ir ketveriukė nukirto. O koks husaras, čia tai bent husaras, jūs tik pažiūrėkit! Matai, Ichariovai, kaip jis meistriškai kelia? O tūzas vis dar nesirodo. Ko tu, Švochniovai, jam neėpili? Matai, matai, žiūrėk, kur tūzas! Krugelis nusinešė. Vokiečiui visada sekasi! Ketveriukė nukirsta, trejukė nukirsta. Bravo, bravo, husare! Girdi, Švochniovai, husaras jau beveik penkis tūkstančius išlošė.

GLOVAS (*dalina kortas*). Po velnių! Parolė pe! Ir devyniukė ant stalo pasirodė, pridėdu penkis šimtus.

UTEŠITELNAS (*dalindamas*). Uch! Šaunuolis, husare! Septyniukė nukirs... ak ne, plijė, po velnių, vėl plijė! Ė-ė-ė, husaras pralošė. Ką padarysi, brolau. Ne kiekvienam kepti karveliai į burną skrenda. Krugeli, baik vieną sykį skaičiuoti! Statyk tą, kur ištraukei. Bravo, husaras išlošė! Ko nesveikinat jo?

(Visi geria ir sveikina jį susidauždami taurėmis.)

Sako, kad pikų dama visada parduos, bet aš taip nemanau. Atsimeni, Švochniovai, savo brunetę, tą kur vadinai pikų dama? Įdomu, kur dabar ta paukštytė? Tikriausiai visai šunų keliais nuėjo. Krugeli, tavo korta nukirsta! (*Ichariovui.*) Ir tavo sutvarkyta! Švochniovai, tavo irgi gatava, husaras taip pat užspringo!

GLOVAS. Po velnių! Va bank!

UTEŠITELNAS. Bravo, husare! Štai kur, po perkūnais, tikras husariškas mostas! Ar matai, Švochniovai, kaip tikras jausmas visada išeina į paviršių? Iki šiol buvo tik numanau, kad bus husaras. O dabar visi mato, kad jis jau yra husaras. Žinai, prigimtis visada savo ima... Nukirstas husaras.

GLOVAS. Va bank!

UTEŠITELNAS. U-uh! Bravo, husaras! Visus penkiasdešimt tūkstančių kerta! Štai ką reiškia kilni siela! Nagi rask tu man kitą tokį kietą žmogų! Taigi čia tikras žygdarbis! Baigta husarui!

GLOVAS. Va bank, po velnių, va bank!

UTEŠITELNAS. Oho-o, husaras! Šimtą tūkstančių ima! Čia tai bent! O kokios akys, kokios akys! Matai, Švochniovai, kaip dega jo akys? Tikras Kutuzovas. Štai kur heroizmas! O karaliaus vis nėra. Še, tau Švochniovai, būgnų damą. Še, vokiečiai, imk, ryk septyniukę! Rutė, kategoriškai, rutė! Plika korta, plika. O karaliaus matyt ir nėra, net keista. A, šit kur jis, šit kur...Baigta husarui!

GLOVAS (*karščiudamasis*). Va bank, po velnių, va bank!

UTEŠITELNAS. Ne, broleli, palauk! Tu jau prakišai du šimtus tūkstančių. Pirma užmokėk, kitaip daugiau nelošiam. Mes negalim taip labai tavimi pasitikėti.

GLOVAS. Iš kur aš paimsiu? Aš dabar neturiu.

UTEŠITELNAS. Duok mums vekselį, pasirašyk.

GLOVAS. Prašom, galiu pasirašyti. (*Ima plunksną.*)

UTEŠITELNAS. Ir duok mums įgaliojimą pinigams paimti.

GLOVAS. Imkit įgaliojimą.

UTEŠITELNAS. Dabar pasirašyk čia ir čia. (*Duoda jam dokumentus.*)

GLOVAS. Prašau, aš pasiruošęs viską padaryti. Matai pasirašiau. Na, lošiam toliau.

UTEŠITELNAS. Ne, brolyti, palauk, pirma kloj pinigų ant stalo!

GLOVAS. Aš jums sumokėsiu. Galite būti ramūs.

UTEŠITELNAS. Ne, pinigų ant stalo!

GLOVAS. Kas gi čia dabar?.. Juk tai paprasčiausia niekšybė!

KRUGELIS. Ne, ne niekšybė.

ICHARIOVAS. Ne, čia visai kitas dalykas. Šansai, broleli, nelygūs.

ŠVOCHNIOVAS. Taip tu, ko gero, jau ir prie stalo sėsi pasinešęs mus aplošti. Juk čia aišku kaip dieną: kas sėda be pinigų, tas sėda, norėdamas garantuotai išlošti.

GLOVAS. Na ir kas? Ko jūs reikalaujat? Nustatykit kokius norit procentus, aš su viskuo sutinku. Aš jums dvigubai užmokėsiu.

UTEŠITELNAS. Kas mums, brole, iš tų tavo procentų? Mes patys galim tau užmokėti kokius nori procentus, tik duok mums skolon.

GLOVAS (*nusivylęs, ryžtingai*). Na tai tarkit paskutinį žodį: nenorit lošti?

ŠVOCHNIOVAS. Atnešk pinigų – ir tuojau pat lošiam.

GLOVAS (*išsitraukia iš kišenės pistoletą*). Na, tada likit sveiki, ponai! Daugiau jūs manęs šiam pasauly nesutiksit. (*Išbėga su pistoletu.*)

UTEŠITELNAS (*išsigandęs*). Klausyk! Ei, tu! Ką darai, gal iš proto išsikraustei? Reikia vytiš jį, dar ims ir, ko gero, tikrai nusišaus. (*Išbėga.*)

XVII SCENA

Švochniovas, Krugelis, Ichariovas

ICHARIOVAS. Dar j kokią istoriją įsivelsim, jei tas velnias sugalvos nusišauti.

ŠVOCHNIOVAS. Kad jį kur velniai, tegu sau šaunasi, bet tik ne dabar: juk pinigai dar ne mūsų kišenėj, štai kas blogai.

KRUGELIS. Aš visko bijau. Juk taip gali būti...(*dviprasmybė – kad Glovas nusišaus ir kad jie išloš - vert.*)

XVIII SCENA

Tie patys, Utešitelnas ir Glovas

UTEŠITELNAS (*laikydamas Glovo ranką su pistoletu*). Ką tu, ką tu, brole, gal tau galvoj negerai? Girdit, girdit, ponai, jau pistoletą burnon buvo bekišąs, a? Gėdykis!

VISI (*apsupę jį*). Ką tu? Klausyk, ką tu čia dabar?

ŠVOCHNIOVAS. Juk protingas žmogus, ir dėl kažkokio nieko sugalvojo šautis.

ICHARIOVAS. Jeigu šitaip, tai tada visa Rusija turėtų išsišaudyti – juk kiekvienas arba prasilošęs, arba žada prasilošti. Jeigu taip nebūtų, kaipgi tada žmogus galėtų išlošti? Pats pagalvok, na?

UTEŠITELNAS. Tu paprasčiausias kvailys, jeigu nori žinoti. Savo laimės nesupranti. Ar nejauti, kaip pralošdamas išlošei?

GLOVAS (*su kartėliu*). Klausyk, gal jūs mane iš tikro grynu kvailiu laikote? Koks čia išlošimas, jei prakišau du šimtus tūkstančių? Po velnių!

UTEŠITELNAS. Tai Dievo avinėlis! Ar žinai, kokią šlovę iš to turėsi pulke? Supratai, brolau? Dar net ne junkeris, o jau pralošė du šimtus tūkstančių! Husarai tave ant rankų nešios!

GLOVAS (*atkutęs*). O ką jūs manot? Gal man neužteks drąsos spjauti į viską, jei jau taip? Po velnių, tegyvuoja husaro gyvenimas!

UTEŠITELNAS. Bravo! Tegyvuoja husarai! Olialia! Šampano!

Atnešami buteliai

GLOVAS (*su taure*). Tegyvuoja husarai!

ICHARIOVAS. Tegyvuoja husarai, po velnių!

ŠVOCHNIOVAS. Olialia! Tegyvuoja husarai!

GLOVAS. Jeigu jau taip, į viską spjaunu!.. (*Stato ant stalo taure.*) Tik velnias: kaip namo parvažiuosiu? Tėvas, tėvas!.. (*Griebiasi už plaukų.*)

UTEŠITELNAS. O kam tau važiuoti pas tą tėvą? Nepasius.

GLOVAS (*išsproginęs akis*). Kaip?

UTEŠITELNAS. Iš čia mausi tiesiai į pulką! Uniformai mes tau duosim. Reikia, Švochniovai, dabar duoti jam du šimtus rublių, tegu junkeris pasiaučia! Aš jau pastebėjau – jis ten turi vieną... Tokią juodukę, a?

GLOVAS. Po velnių, maunu tiesiai pas ją, paimsiu šturmu.

UTEŠITELNAS. Tikras husaras, a? Švochniovai, turi pora šimtinių?

ICHARIOVAS. Aš jam duosiu, tegu žmogus pasiaučia kaip pridera.

GLOVAS (*ima banknotą ir mojuoja juo ore*). Šampano!

VISI. Šampano!

Atnešami buteliai

GLOVAS. Tegyvuoja husarai!

UTEŠITELNAS. Tegyvuoja!. Žinai, Švochniovai, kas man šovė į galvą? Pamėtom jį į viršų, kaip mus mėtė pulke. Na greičiau, imam!

Visi apsupa jį, griebia už rankų ir kojų ir mėto dainuodami žinomą dainą (Tai kažkas panašaus į mūsų "Ilgiausių metų".)

GLOVAS (*su pakelta taure*). Valio!

VISI. Valio!

Pastato jį ant žemės, Glovas trenkia savo taure į grindis, kiti irgi sudaužo taures, kas į bato kulną, kas į grindis

GLOVAS. Einu tiesiai pas ją!

UTEŠITELNAS. Klausyk, gal ir mums galima kartu su tavim, ką?

GLOVAS. Ne... niekam! O jei kuris bent kiek... kaposimės kardais!

UTEŠITELNAS. Och, koks narsuolis! Pavydus ir piktas kaip velnias. Aš manau, ponai, kad iš jo bus tikras plevėsa ir peštukas. Na, laimingai, husare, nebetrudom tavęs!

GLOVAS. Likit sveiki.

ŠVOCHNIOVAS. Ateik paskui, papasakosi viską.

Glovas išeina

XIX SCENA

Tie patys be Glovo

UTEŠITELNAS. Kol kas reikia su juo kuo švelniau elgtis, kol pinigai ne mūsų rankose, o paskui – tegu jį velniai!

ŠVOCHNIOVAS. Tik vieno bijau, kad vadyboje neužsivilkintų pinigų išdavimas.

UTEŠITELNAS. Taip, blogai būtų, nors klausyk... juk tokius dalykus, kaip patys žinot, galima paspartinti. Ar šiaip, ar taip galvok, vis dėlto reikės įsprausti į delną vienam kitam dėl tvarkos.

XX SCENA

Tie patys ir valdininkas Zamuchriškinas (jkiša galvą pro duris, vilki padėvėtu fraku)

ZAMUCHRIŠKINAS. Leiskite, ponai, sužinoti: ar nėra čia Aleksandro Michailovičiaus Glovo?

ŠVOCHNIOVAS. Ne. Ką tik išėjo. O ko jums reikia?

ZAMUCHRIŠKINAS. Jo paties pinigų išdavimo reikalą atėjau.

UTEŠITELNAS. O kas esate pats?

ZAMUCHRIŠKINAS. Valdininkas iš vadybos.

UTEŠITELNAS. A-a, mielas svečias. Nuolankiai prašom sėstis! Šitam reikale mes visi kuo aktyviausiai dalyvaujam. Juolab kad su Aleksandru Michailovičium esam užmezgę šiojį tokį draugišką sandėrį. Todėl galite nebijoti – ir jis, ir jis (*rodo į visus pirštais*) nuoširdžiausiai atsidėkos. Svarbiausia – kuo greičiau gauti iš vadybos pinigus.

ZAMUCHRIŠKINAS. Kaip norit, bet anksčiau kaip per dvi savaites neišeis.

UTEŠITELNAS. Ne, tiek tai jau tikrai negalim laukti. Jūs užmirštat, kad mes būsim dėkingi...

ZAMUCHRIŠKINAS. Tai savaiame aišku. Aš su tuo sutinku. Kaip čia užmirši? Mes todėl ir sakom “dvi savaitės”; kitaip jūs čia pas mus tris mėnesius pratupėtumėt. Pinigai pas mus ateis ne anksčiau kaip po pusantros savaitės, o dabar visoje vadyboje nė kapeikos. Aną savaitę gavom pusantro šimto tūkstančių, tai visus išdalinom; trys dvarininkai laukia, dar vasario mėnesį įkeitę dvarus.

UTEŠITELNAS. Na, tai kitiems taip, o mums pagal draugystę... Mums su tamsta reikia kuo greičiau susipažinti... Na, tai ką? Juk savi žmonės! Kuo gi jūs vardu? Kaip? Gal Fentelejus Perfentičius?

ZAMUCHRIŠKINAS. Psojus Stachičius.

UTEŠITELNAS. Beveik tas pats. Tad klausykit, Psojau Stachičiau! Būkim kaip seni draugai. Na, tai kaip gyvenimėlis, kaip tarnyba?

ZAMUCHRIŠKINAS. Tarnyba? Tarnyba kaip tarnyba, tarnaujam.

UTEŠITELNAS. Na, o kaip pajamos toje tarnyboje... įvairios... suprantat... na, paprastai sakant, ar daug imat?

ZAMUCHRIŠKINAS. Žinoma, patys pagalvokit – iš ko gyvensi?

UTEŠITELNAS. O kaip ten pas jus toje vadyboje, atvirai sakykit – visi ima?

ZAMUCHRIŠKINAS. Kur ten! Aš matau, jūs šaipotės! Et, ponai!.. Juk šit ir ponai knygų rašytojai visą laiką juokiasi iš tų, kurie kyšius ima, o jei gerai pažiūrėsi, tai kyšius ima ir tie, kur už mus aukščiau. Na, kad ir jūs patys, ponai, tik kad pavadinimus dailesnius sugalvojat: aukos ar kaip ten, vienas Dievas težino. O iš teisybės – tie patys kyšiai; tas pats velnias, tik be uodegos.

UTEŠITELNAS. Na štai – Psojus Stachičius jau ir įsižeidė, kaip matau. Štai ką reiškia garbę užkabinti.

ZAMUCHRIŠKINAS. Juk patys žinote, garbė – jautrus daiktas. O pykti čia nėra ko. Aš, ponuli, savo atgyvenau.

UTEŠITELNAS. Na gerai, gerai, pasikalbėkim draugiškai, Psojau Stachičiau. Na, tai kaip jūs? Kaip sekasi? Kaip krutat? Kaip tas gyvenimėlis? Turit žmoną, vaikučių?

ZAMUCHRIŠKINAS. Ačiū Dievui, turiu. Nepagailėjo. Du sūnūs jau į apskrities mokyklą eina. Kiti du mažesni. Vienas dar be kelnių laksto, o kitas keturiom ropinėja.

UTEŠITELNAS. Na, o rankutėmis, ar visi jau šitaip daro? (*Rodo lyg imdamas pinigų.*)

ZAMUCHRIŠKINAS. Tai kad jūs, ponai, iš tikrųjų!.. Juk vėl iš naujo pradadat!

UTEŠITELNAS. Nieko, nieko, Psojau Stachičiau! Mes draugiškai. Kas čia tokio? Juk savi. Nagi duokš taurę šampano Psojui Stachičiui! Greičiau. Juk mes dabar turim būti kaip artimi bičiuliai. Imsim ir ateisim pas jus į svečius.

ZAMUCHRIŠKINAS (*imdamas taurę*). Ogi prašom, ponai, prašom! Atvirai pasakysiu, kad tokia arbata kaip pas mane, nė pats gubernatorius nepavaišintų.

UTEŠITELNAS. Turbūt dovanota, kokio nors pirklio?

ZAMUCHRIŠKINAS. Pirklio dovanota, iš Kiachtos parvežta.

UTEŠITELNAS. Kaip gi čia yra, Psojau Stachičiau? Juk jūs su pirkliais reikalų neturit?

ZAMUCHRIŠKINAS (*išgėręs taurę ir rankomis atsirėmęs į kelius*). Ogi štai kaip: pirklys čia daugiau per savo kvailą galvą apturėjo nuostolį. Dvarininkas Frakasovas, jeigu teikiatės tokį pažinoti, įkeitė dvarą, viskas jau atlikta kaip priklauso, rytoj bereikia tik pinigų atsiimti. Jis susidėjo su pirkliu ir sugalvojo kažkokį fabrikėlį steigti. Na, mums tai suprantate – nesvarbu, ar tie pinigai fabrikui, ar dar kam eis, ir su kuo jis susidėjo. Čia ne mūsų rūpestis. O pirklys per kvailą galvą išsipliurpė mieste, kad susidėjo su juo ir laukia nesulaukia iš jo pinigų. Mes ir davėm jam žinią – girdi, nešk du tūkstančius, tai tuojau gausi pinigų, o jei ne – lauksi, nesulauksi. O jam į fabriką, suprantat, jau ir katilai suvežti, ir indai, laukia tik rankpinigių. Pirklys mato – prieš vėją nepapūsi, užmokėjo du tūkstančius ir dar po tris svariukus arbatos kiekvienam mūsų žmogui įteikė. Kitas pasakys – kyšis, bet juk už reikalą: nebūk kvailas, kas jį tempė už liežuvio, negalėjo patylėti?

UTEŠITELNAS. Paklauskite, Psojau Stachičiau, būkit geras dėl to reikaliuko. Mes jums nepagailėsime, tik jūs ten su savo viršininkais susitvarkykite. Ir dėl Dievo, Psojau Stachičiau, greičiau, ką?

ZAMUCHRIŠKINAS. Pasistengsime. (*Stojasi.*) Bet pasakysiu jums atvirai: taip greitai kaip jūs norite, tikrai negalima. Kaip Dievą myliu, vadyboje nė kapeikos nėra. Bet vis tiek stengsimės.

UTEŠITELNAS. Na, tai kaip ten jūsų teirautis?

ZAMUCHRIŠKINAS, Taip ir teiraukitės: kur čia Psojus Stachičius Zamuchriškinas? Sudie, ponai. (*Eina prie durų.*)

ŠVOCHNIOVAS. Psojau Stachičiau, Psojau Stachičiau! (*Apsidairo.*) Pasistenkit!

UTEŠITELNAS. Psojau Stachičiau, Psojau Stachičiau, greičiau pagelbėkit!

ZAMUCHRIŠKINAS (*išeidamas*). Juk sakiau, stengsimės.

UTEŠITELNAS. Po velnių, kaip ilgai! (*Trenkia sau delnu į kaktą.*) Ne, bėgu paskui jį, bėgu, gal dar spėsiu ką nors padaryti, pinigų nepagailėsiu. Velniai nematė, duosiu jam nuo savęs tris tūkstančius. (*Išbėga.*)

XXI SCENA

Švochniovas, Krugelis, Ichariovas

ICHARIOVAS. Žinoma, būtų geriau greičiau gavus.

ŠVOCHNIOVAS. Mums taip reikia, nors pasikark. (Nors verk kaip reikia.)

KRUGELIS. Ak, kad jis kaip nors jį palenktų.

ICHARIOVAS. Tai ką, ar tie jūsų reikalai...

XXII SCENA

Tie patys ir Utešitelnas

UTEŠITELNAS (*nusiminęs įeina*). Po velnių, greičiau kaip per keturias dienas negali. Nors galvą į sieną daužyk.

ICHARIOVAS. O ko tu čia taip užsikepei? Nejaugi keturių dienų negalima palaukti?

ŠVOCHNIOVAS. Čia ir yra šuo pakastas, kad negalim.

UTEŠITELNAS. Palaukti! Ar tu žinai, kad mūsų šiuo metu laukia nesulaukia Nižnyje? Mes tau dar nepasakojom, kad prieš keturias dienas atėjo žinia, jog žūt būt gautume bent kiek pinigų ir kuo greičiau skubėtume ten. Pirklys atvežė geležies už šešis šimtus tūkstančių. Antradienį paskutinė sandėrio diena ir pinigus turi gauti grynais, o vakar vienas pristatė kanapių už pusę milijono.

ICHARIOVAS. Na, tai kas?

UTEŠITELNAS. Kaip tai kas? Juk seniai liko namie, vietoj savęs atsiuntė sūnelius.

ICHARIOVAS. Tartum tie sūneliai būtinai sės lošti?

UTEŠITELNAS. Kur tu gyveni, gal Kinijoje, ką? Nežinai kas yra pirklių sūneliai? Žinai, kaip pirklys auklėja sūnų? Arba kad jis ničnieko nežinotų, arba kad žinotų tiek, kiek reikia bajorui, o ne pirkliui. O tas, aišku, taip ir elgiasi – trainiojasi su karininkais, lėbauja. Tai, broli, mums pati naudingiausia publika. Jie, avinai, nežino, kad už kiekvieną rublį, kurį mums nusuka, atmoka tūkstančius. Juk tai mūsų laimė, kad pirklys tik ir tegalvoja, kaip išleisti dukterį už generolo, o sūnui išrūpinti tarnybą.

ICHARIOVAS. Ir visa tai teisybė?

UTEŠITELNAS. Kaip neteisybė? Antraip nebūtų pranešę. Viskas jau beveik mūsų rankose. Dabar kiekviena minutė brangi.

ICHARIOVAS. Tai ko mes sėdim, po velnių? Ponai, juk susitarėm veikti išvien!

UTEŠITELNAS. Taip, ir čia mūsų stiprybė. Žinai, ką aš pagalvojau. Juk tau dar nėra ko skubėti. Pinigų tu turi, aštuoniasdešimt tūkstančių. Duok juos mums, o iš mūsų pasiimk Glovo vekselį. Tu grynais gauni pusantro šimto tūkstančių, vadinasi, dvigubai daugiau, ir mums padarai gerą darbą, nes pinigai mums dabar taip reikalingi, kad mielai sutinkame mokėti šeštoką už kiekvieną kapeiką.

ICHARIOVAS. Prašau, kodėl ne, norėdamas įrodyti, kad draugystė... (*Prieina prie dėžutės ir išima krūvą pinigų.*) Štai jums aštuoniasdešimt tūkstančių!

UTEŠITELNAS. O štai tau vekseliai! Dabar aš tučtuojau bėgu pas Glovą, reikia jį atvesti ir viską formaliai sutvarkyti. Krugeli, nunešk pinigus į mano kambarį, va raktas nuo mano dėžutės.

Krugelis išeina

Et, jeigu viską taip pagreitinus, kad vakare galėtumėm išvažiuoti. *(Išeina.)*

ICHARIOVAS. Suprantama, suprantama. Čia nė minutės neverta gaišti.

ŠVOCHNIOVAS. Ir tau patariu ilgai čia nekiurksoti. Kai tik gausi pinigų, tučtuojau spausk pas mus. Žinai, ko galima pridaryti su dviem šimtais tūkstančių? Kokį jomarką galima pakelti? Et, užmiršau Krugeliui pasakyti vieną labai svarbų dalyką. Palauk, aš tuojau grįšiu. *(Greitai išeina.)*

XXIII SCENA

Ichariovas vienas

Kaip klostosi aplinkybės! A? Dar rytą turėjau tik aštuoniasdešimt tūkstančių, o vakare jau du šimtus. A? Juk kitas visą amžių turėtų tarnauti, triūsti, amžinai sėdėti, vargti, gadinti sveikatą. O čia per kelias valandas, per kelias minutes – valdovas, princas. Du šimtai tūkstančių tau ne juokas! Kur tu šiais laikais gausi du šimtus tūkstančių? Koks dvaras, koks fabrikas duos tau tiek pinigų? Įsivaizduoju, koks kvailys būčiau, jei sėdėčiau kaime ir terliočiausi su seniūnais ir muzikais, per metus rinkdamas tik po tris tūkstančius! O kultūra, argi ji nieko neverta? Juk kaime taip apkerpėji, kad paskui nė su peiliu nenusigramdysi. Ir laikas kam eity? Šnekoms su seniūnu, su muziku... Aš noriu su mokytu žmogum kalbėtis! Dabar aš apsirūpinęs. Dabar laisvo laiko turiu per akis. Galiu užsiimti tuo, kas arčiau kultūros. Užsimanau važiuoti į Peterburgą – važiuoju į Peterburgą. Aplankau teatrą, Monetų rūmus, pasivaikščioju prie rūmų, po Anglų krantinę, Vasaros sodą. Nuvažiuosiu į Maskvą, papietausiu pas Jarą. Galiu apsirengti pagal sostinės madą, galiu pasidaryti lygus su kitais, atlikti apsišvietusio žmogaus pareigą. O kur viso to priežastis? Kas man visa tai davė? Ogi tas, kas vadinama apgaule! Bet nesąmonė, čia visai ne apgaulė. Apgaviku gali pavirsti per vieną minutę, o čia praktika, tyrinėjimai. Na, tyčia tarkim, kad vis tiek apgaulė. Bet kad ji būtinas dalykas, ką be jos padarysi? Tai tam tikra prasme ir apsidraudimas. Na, pavyzdžiui, jei nežinočiau visų gudrybių, nebūčiau viso to įvaldęs – juk mane patį būtų apgavę. Taigi juk ir norėjo apgauti, bet pamatė, kad sutiko ne kokį paprastą žmogų, tai ir patys mano pagalbos paprašė. Ne, protas – vis dėlto didelis dalykas. Be jo aštrumo pasauly pražūtum. Aš žiūriu į gyvenimą visai iš kito taško. Nugyventi gyvenimą kaip koks kvailys kiekvienas gali, o kas kita nugyventi jį protingai, su išmone, apgauti visus ir pačiam likti neapgautam – štai kur vyro vertas uždavinys ir tikslas!

XXIV SCENA

Ichariovas ir Glovas, kuris skubiai įbėga

GLOVAS. Kur jie? Aš ką tik buvau kambary, ten tuščia.

ICHARIOVAS. Ką tik visi buvo čia. Trumpam išėjo.

GLOVAS. Kaip, jau išėjo? Ir pinigus iš tavęs paėmė?

ICHARIOVAS. Taip, mes su jais susitarėm, tik su tavim dar nebaigta.

XXV SCENA

Tie patys ir Aleksejus

ALEKSEJUS (*kreipdamasis į Glovą*). Teikėtės klausti, kur ponai?

GLOVAS. Taip.

ALEKSEJUS. Taigi jau išvažiavo.

GLOVAS. Kaip išvažiavo?

ALEKSEJUS. Ėmė ir išvažiavo. Vežimaitis jau pusė valandos stovėjo pakinkytas.

GLOVAS (*pliaukštelėjęs rankomis*). Na, tai jie mus abu apšovė!

ICHARIOVAS. Kas per nesąmonė! Nė vieno žodžio negaliu suprasti. Tučtuoju čia turi sugrįžti Utešitelnas. Juk tu žinai, kad dabar visą savo skolą turi atiduoti man. Jie pervedė man tavo vekselį.

GLOVAS. Kokią po velnių skolą? Matysi tu ją kaip savo ausis! Ar nesupranti, kad esi apmautas ir apmulkintas kaip paskutinis avinas?

ICHARIOVAS. Ką tu čia pliauški nesąmones? Tavo galvoj dar tikriausiai šampanas burbuliuoja.

GLOVAS. Matyt, mums abiem burbuliuoja. Atsibusk vieną sykį! Manai, aš Glovas? Aš toks pat Glovas kaip tu šventas Petras.

ICHARIOVAS (*sunerimęs*). Baik, klausyk, kas čia per nesąmonės? Ir tavo tėvas... ir...

GLOVAS. Ar tas senis? Pirmiausiai jis joks tėvas, koks velnias jam duos vaikų! O antra, jis irgi ne Glovas, o Krinycinas, ir ne Michailas Aleksandrovičius, o Ivanas Klimyčius, iš jų pačių kompanijos.

ICHARIOVAS. Klausyk, tu! Kalbėk rimtai, juokams čia ne vieta.

GLOVAS. Kokie juokai! Aš pats dalyvavau ir pats esu apgautas. Man už darbą žadėjo tris tūkstančius.

ICHARIOVAS (*priėjęs prie jo, įsitarščiaęs*). Ei, klausyk, nejuokauk! Manai, aš koks kvailys... Ir įgaliojimas, ir vadyba... ir valdininkas ką tik buvo iš ten atėjęs, Psojus Stachičius Zamuchriškinas. Tu manai, aš negaliu dabar liepti jo atvesti?

GLOVAS. Pirmiausia jis visai ne valdininkas, o atsargos štabskapitonas iš jų pačių kompanijos, ir visai ne Zamuchriškinas, o Murzafeikinas, ir ne Psojus Stachičius, o Floras Semionovičius.

ICHARIOVAS (*nusivylęs*). O kas tu pats? Sakyk, kas per velnias tu toks?

GLOVAS. Kas aš? Buvau doras žmogus, bet per prievartą tapau sukčium. Mane taip apšvarino, kad nė marškinių nepaliko. Tai ką man daryti, gal iš bado mirti? Už tris tūkstančius aš sutikau dalyvauti, apsukti ir apmulkinti tave. Atvirai sakau tau: aš elgiuos kaip doras žmogus, pats matai.

ICHARIOVAS (*jsiutęs stveria jį už pakarpos*). Vagis tu!..

ALEKSEJUS (*į šalį*). Na, matyt, viskas baigsis snukių daužymu. Laikas mauti iš čia. (Laikas mauti nuo scenos.) (*Išeina.*)

ICHARIOVAS (*tempdamas jį*). Einam, einam!

GLOVAS. Kur, kur?

ICHARIOVAS. Kur? (*Įniršęs.*) Kur? Ieškoti teisingumo, teisingumo!

GLOVAS. Atleisk, tu neturi jokios teisės.

ICHARIOVAS. Kaip neturiu teisės? Apiplėšti, vidury dienos pavogti pinigų, begėdiškiausiai apmulkinti! Neturiu teisės? Viena suktybė po kitos! Neturiu teisės? Kai patupėsi man kalėjime, Nerčinske, tada pasakysi, ar turiu teisę! Palauk, išgaudys visą jūsų vagių gaują! Tada žinosit, kaip naudotis dorų žmonių pasitikėjimu. Įstatymų! Įstatymų! Įstatymų šauksiuos! (*Tempia jį.*)

GLOVAS. Klausyk, įstatymų tu galėtum šauktis tik tada, jei pats nebūtum ėjęs prieš įstatymą. Bet prisimink: juk tu susidėjai su jais tam, kad apšvarintum mane. Ir kortos buvo iš tavo paties fabrikėlio. Ne, broli! Čia ir yra šuo pakastas, kad tu neturi teisės skųstis!

ICHARIOVAS (*nusiminęs trenkia sau ranka per kaktą*). Po velnių, tikrai!.. (*Išsekęs klesteli ant kėdės.*)

Glovas tuo tarpu išbėga

Bet kokia velniška apgaulė!

GLOVAS (*įkišęs pro duris galvą*). Labai nenusimink! Juk tau dar pusė velnio! Tu turi Adelaidą Ivanovną! (*Dingsta.*)

ICHARIOVAS (*perpykęs*). Tegu ją velniai tą Adelaidą Ivanovną! (*Čiumpa Adelaidą Ivanovną ir meta į duris. Damos ir dvejukės pasipila ant grindų.*) Ir iš kur atsiranda tokia žmonijos gėda, tokie apgavikai? Ne, tiesiog iš proto gali išeiti – kaip viskas velniškai suvaidinta. Su koku protu. Ir tėvas, ir sūnus, ir valdininkas Zamuchriškinas! Ir visi siūliukai paslėpti! Ir net skųstis negaliu! (*Pašoka nuo kėdės ir susijaudinęs vaikšto po kambarį.*) Ir būk žmogau gudrus po viso to! Naudok proto aštrumą! Tobulink priemones, ieškok būdų... Tegu velniai neša visas taurias pastangas, visą darbą! Čia pat, tavo panosėj atsiras apgavikas, kuris tave patį apmulkins, sukčius, kuris vienu kirčiu sugriaus namą, kurį statei keletą metų! (*Piktai numoja ranka.*) Po velnių! Koks suktas tas pasaulis! Laimė braunasi tik pas tą, kuris kvailas kaip bato aulą, nieko nenučiuokia, apie nieką negalvoja, nieko nedaro ir vien iš skatikų lošia bostoną nuzulintomis kortomis!